

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymismenettelystä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi. Esitys perustuu työnvälityspalvelujen eurooppalaista verkostoa (Eures) koskevaan Euroopan unionin asetukseen. Esityksen päätavoitteena on työllisyyden edistäminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen.

Esitys liittyy hallitusohjelmaan, jonka mukaan yksityisten työvoimapalveluiden roolia erityisesti helpoimmin työllistyvien palveluissa lisätään.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 13 päivänä toukokuuta 2018.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Työntekijöiden vapaa liikkuvuus on unionin kansalaisten perusvapaus ja yksi sisämarkkinoiden pilareista, joka on kirjattu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 45 artiklaan. Unionin lainsäädännöllä pyritään takaamaan unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettyjen oikeuksien täysimääräinen käyttö.

Keskeinen väline työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toimeenpanossa on Euroopan työnvälityspalvelujen verkosto (Eures). Eures on ollut vuonna 1994 tapahtuneesta käynnistyksestään alkaen komission ja julkisten työvoimapalvelujen välinen yhteistyöverkosto, jolla huolehditaan tiedottamisesta, neuvonnasta, rekrytoinnista ja työnvälityksestä. Eures hyödyttää työntekijöitä ja työnantajia sekä niitä jäsenvaltioiden kansalaisia, jotka haluavat hyötyä työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaatteesta.

Eures-verkostosta säädetään niin sanotulla Eures-asetuksella eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 2016/589 työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta. Asetus annettiin 13.4.2016, ja se tuli voimaan 12.5.2016. Lisäksi komissio on antanut Eures-asetuksen nojalla kolme täytäntöönpanopäätöstä ((EU) 2017/1255, 2017/1256 ja 2017/1257), jotka tulivat voimaan 1.8.2017. Neljäs täytäntöönpanopäätös on valmisteilla.

Tällä hetkellä Eures-verkosto toimii pelkästään julkisten työnvälityspalvelujen muodostamana verkostona. Osana pyrkimystä lisätä työvoiman liikkuvuutta sisämarkkina-alueella komissio on ryhtynyt tehostamaan Eures-verkoston toimintaa. Erilaisten työnvälityspalvelujen ilmaantumisen osoittaa komission mukaan, että komission ja jäsenvaltioiden on yhdessä pyrittävä laajentamaan Eures-verkostoa. Eures-verkoston avaaminen julkisten toimijoiden ulkopuolisille tahoille tehostaisi palvelujen tarjontaa edistämällä yhteistyökumppanuuksia ja parantamalla laatua sekä kasvattaisi verkoston markkinaosuutta. Uusia Eures-toimijoita voisivat olla kaikki organisaatiot, kuten esimerkiksi yksityiset tai kolmannen sektorin työnvälityspalvelut, jotka sitoutuvat täyttämään Eures-asetuksessa säädetyt kriteerit

Eures-asetuksen 11 artiklan mukaan jokaisen jäsenvaltion on perustettava kansallinen hyväksymisjärjestelmä viimeistään 13.5.2018. Kansallisen järjestelmän nojalla päätetään uusien toimijoiden mukaan tulosta Eures-verkostoon, seurataan niiden toimintaa verkostossa sekä tarvittaessa perutaan niiden hyväksynnit.

Esityksellä perustettaisiin Eures-asetuksen edellyttämä kansallinen hyväksymisjärjestelmä. Esitys liittyy pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan, jonka mukaan yksityisten työvoimapalveluiden roolia erityisesti helpoimmin työllistyvien palveluissa lisätään.

Eures-verkostoon hyväksytyt uudet toimijat voisivat hyötyä jäsenyydestä tai yhteistyökumppanuudesta siten, että ne pääsivät osaksi Euroopan laajuisista työnvälitysverkostoa ja sen tietojärjestelmiä. Esitys antaa uusille toimijoille mahdollisuuden päästä hyödyntämään työnvälitysliiketoiminnassaan laajempia työnhakija- ja ansioluettelotietokantoja. Mahdollisuus toimia palveluntarjoajana muille Eures-verkoston toimijoille säilyisi edelleen. Uudet toimijat saisivat käyttää Eures-tavaramerkkiä ja viestintäilmettä verkostossa toimiessaan. Eures-verkostoon hyväksyttävien uusien toimijoiden toimintaa ei rahoiteta julkisista varoista. Eures-asetuksen mukaisista palveluista saa periä maksua työnantajalta, mutta työnhakijalta yleensä ei.

2 Eures-asetuksen edellytykset kansalliseksi hyväksymisjärjestelmäksi

Kansallisen hyväksymisjärjestelmän puitteista säädetään Eures-asetuksessa, erityisesti sen 11 artiklassa. Eures-asetuksen nojalla annetut kolme täytäntöönpanopäätöstä tulee myös ottaa huomioon kansallista hyväksymisjärjestelmää rakennettaessa.

Eures-asetuksen 11 artiklan mukaan kussakin jäsenvaltiossa on ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään 13 päivään toukokuuta 2018 mennessä oltava valmiina järjestelmä, jolla hyväksytään organisaatioita Eures-jäseniksi ja Eures-yhteistyökumppaneiksi, seurataan niiden toimintaa ja sitä, että ne noudattavat lainsäädäntöä soveltaessaan Eures-asetusta ja tarvittaessa perutaan niiden hyväksynnit. Järjestelmän on oltava avoin, yhdenvertainen ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Päätöksistä on voitava valittaa.

Saman artiklan 2 säädetään hyväksymisen edellytyksistä. Niiden on oltava vähintään Eures-asetuksen liitteessä I esitettyjen yhteisten vähimmäiskriteerien mukaiset. Nämä ovat:

1 jakso. Palvelujen tarjoaminen

1. Organisaatio sitoutuu huolehtimaan riittävistä mekanismeista ja menettelyistä, jotta voidaan todentaa ja varmistaa sovellettavien työelämän normien ja oikeudellisten vaatimusten täysimääräinen noudattaminen palvelujen tarjoamisessa ottaen huomioon muissa kuin julkisissa työvoimapalveluissa käytössä olevat lupa- ja hyväksymisjärjestelmät, mukaan luettuna sovellettava tietosuojalainsäädäntö ja tapauksen mukaan avoimia työpaikkoja koskevien tietojen laatuvaatimukset ja -standardit.
2. Organisaatiolla on kyky ja osoitetut valmiudet tarjota asetuksessa tarkoitettuja välitysjä/tai tukipalveluita tai molempia.
3. Organisaatio kykenee tarjoamaan palveluita yhden tai useamman helposti saatavilla olevan kanavan ja vähintään verkkosivustonsa kautta.
4. Organisaatiolla on kyky ja valmiudet ohjata työntekijät ja työnantajat kääntymään muiden sellaisten Eures-jäsenten ja Eures-yhteistyökumppaneiden ja/tai elinten puoleen, joilla on asiantuntemusta työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta.
5. Organisaatio vahvistaa noudattavansa periaatetta tukipalvelujen maksuttomuudesta työntekijöille 21 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaisesti.

2 jakso. Eures-verkoston osallistuminen

1. Organisaatio kykenee ja sitoutuu takaamaan 12 artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen tietojen ajantasaisen ja luotettavan toimittamisen.
2. Organisaatio sitoutuu noudattamaan teknisiä standardeja ja malleja asetuksen mukaisessa välitystoiminnassa ja tiedonvaihdossa.
3. Organisaatio kykenee ja sitoutuu osallistumaan ohjelmatyöhön ja raportoimaan kansalliselle koordinoitumistolle sekä toimittamaan tietoja kansalliselle koordinoitumistolle palvelujen tarjoamisesta ja suorituskyvystä tämän asetuksen mukaisesti.

4. Organisaatiolla on hoidettavien tehtävien edellyttämät asianmukaiset henkilöresurssit tai se sitoutuu varmistamaan, että tällaiset resurssit myönnetään.
5. Organisaatio sitoutuu takaamaan henkilöstöä koskevat laatustandardit ja rekisteröimään henkilöstön 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan iii alakohdassa tarkoitetun yhteisen koulutusohjelman asiaankuuluviin osioihin.
6. Organisaatio sitoutuu käyttämään Eures-verkoston tavaramerkkiä ainoastaan Eures-verkoston liittyvistä palveluista ja toiminnasta.

11 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat lisäksi vahvistaa lisävaatimuksia tai -kriteereitä, joita tarvitaan työnvälityspalveluja koskevien sääntöjen moitteettomassa soveltamisessa ja työmarkkinapolitiikan tehokkaassa hoidossa niiden alueella.

11 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiossa laillisesti toimivat organisaatiot voivat hakea Eures-jäsenyyttä Eures-asetuksessa säädettyihin edellytyksiin. Eures-jäsenyyttä hakevan organisaation on sitouduttava hakemuksessaan täyttämään kaikki Eures-asetuksessa jäseniltä edellytetyt velvoitteet, kuten suorittamaan kaikki 12 artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetut tehtävät (vastuualueet), jotka ovat: Eures-jäsenet osallistuvat Eures-verkoston suorittamalla kaikki seuraavat tehtävät ja Eures-yhteistyökumppanit osallistuvat Eures-verkoston suorittamalla vähintään yhden seuraavista tehtävistä:

- a) panoksen tarjoaminen avointen työpaikkojen reserviin,
- b) panoksen tarjoaminen työhakemusten ja ansioluetteloiden reserviin,
- c) tukipalvelujen tarjoaminen työntekijöille ja työnantajille.

11 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiossa laillisesti toimiva organisaatio voi hakea Eures-yhteistyökumppanuutta, jos se perustelee voivansa suorittaa vähintään yhden ja enintään kaksi edellä mainituista tehtävistä kokonsa, taloudellisten resurssiensa, tavanomaisesti tarjoamiensa palvelujen tai rakenteensa vuoksi ja koska se on voittoa tavoittelematon organisaatio. Eures-yhteistyökumppanuutta hakevan organisaation on kuitenkin sitouduttava täyttämään kaikki Eures-asetuksessa Eures-yhteistyökumppaneilta edellytetyt yleiset velvoitteet. Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot hyväksyvät hakijaorganisaatiot Eures-jäseniksi tai Eures-yhteistyökumppaneiksi, jos ne täyttävät vaadittavat kriteerit.

11 artiklan 6 kohdan mukaan kansalliset koordinoitavien toimistot tiedottavat Euroopan koordinoitavien toimistolle hyväksymisjärjestelmästä ja mahdollisista lisäkriteereistään. Myös 7 kohdan mukaisista mahdollisista hyväksynnän perumisista ja niiden syistä tulee tiedottaa Euroopan koordinoitavien toimistoa. Euroopan koordinoitavien toimisto jakaa tiedon muiden jäsenvaltioiden kansallisille koordinoitavien toimistoille.

11 artiklan 8 kohdan mukaan komissio voi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksillä mallin kansallisten järjestelmien ja menettelyjen kuvaamiseksi jäsenvaltioiden välistä kansallisia järjestelmiä koskevaa tiedonvaihtoa varten. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään neuvotaantavaa menettelyä noudattaen. Komissio on antanut 11.7.2017 täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2017/1255 organisaatioiden hyväksymiseen Eures-jäseniksi ja Eures-yhteistyökumppaneiksi käytettävien kansallisten järjestelmien ja menettelyjen kuvaamiseen tarkoitetusta mallista.

Eures-asetuksen täytäntöönpanopäätöksistä (EU) 2017/1255 koskee mallia kansallisen hyväksymisjärjestelmän ja -menettelyjen kuvaamiseksi komissiolle, (EU) 2017/1256 koskee kansallisten työohjelmien malleja ja menettelyjä ja (EU) 2017/1257 koskee yhteisen tietojärjestelmän teknisiä standardeja ja malleja. Neljäs täytäntöönpanopäätös on valmisteilla.

3 Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppaneiden oikeudet ja velvollisuudet

Eures-jäsenen ja -yhteistyökumppaneiden keskeisimmät oikeudet liittyvät sisäänkäyntiin Eures-verkostoon ja oikeuteen käyttää Eures-logoa. Eures-verkostoon hyväksytyt uudet toimijat voisivat hyötyä jäsenyydestä tai -yhteistyökumppanuudesta siten, että ne pääsivät osaksi Euroopan laajuista työnvälitysverkostoa ja sen tietojärjestelmiä. Esitys antaa uusille toimijoille mahdollisuuden päästä hyödyntämään työnvälityслиiketoiminnassaan laajempia työnhakija- ja ansioluettelotietokantoja. Eures-verkoston kautta uudet Eures-toimijat voivat markkinoida palvelujaan Euroopan laajuisesti. Uudet Eures-toimijat voivat hyödyntää Eures-portaalin työpaikka-, työnhakija- ja ansioluettelotietoja esimerkiksi paikallistason liiketoiminnassaan.

Eures-asetuksen 12 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan Eures-jäsenet ja -yhteistyökumppanit osallistuvat Eures-verkostoon niiden tehtävien osalta, joita hoitamaan ne on hyväksytty. Myös muut Eures-asetuksesta johtuvat velvollisuudet on täytettävä.

Asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaan Eures-jäsenet ja mahdollisesti myös Eures-yhteistyökumppanit toimittavat Eures-portaalia varten kaikki niissä yleisön saataville asetetut avoimet työpaikat sekä kaikki hakemukset ja ansioluettelot, jos työntekijä on antanut suostumuksensa. Velvoite ei siis koske kaikkia työpaikkoja, työhakemuksia ja ansioluetteloita, vaan ainoastaan niitä, jotka on nimenomaisesti asetettu julkisesti saatavilla olevaksi. Työpaikat, työhakemukset ja ansioluettelot voi toimittaa Eures-portaaliin kansallisilla kielillä suomeksi tai ruotsiksi.

Asetuksen 12 artiklan 4 kohdan mukaan Eures-jäsenet ja -yhteistyökumppanit nimeävät kansallisten kriteerien mukaisesti yhden tai useampia yhteyspisteitä, kuten työhönsijoitus- ja rekrytointitoimistoja, puhelinpalvelukeskuksia ja itsepalveluvälineitä, joiden kautta työntekijät ja työnantajat voivat saada tukea välitykseen ja käyttää tukipalveluja. Artiklan 5 kohdan mukaan tukipalvelujen laajuudesta pitää olla ilmoitettuna selkeästi. Suomessa ei nykyisin ole tällaista yhteistoimintaa koskevia kansallisia kriteereitä. Niiden tarve arvioidaan kun on saatu kokemuksia uuden Eures-verkoston toiminnasta.

Asetuksen 12 artiklan 6 kohdan mukaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltiot voivat pyytää Eures-jäseniä ja Eures-yhteistyökumppaneita osallistumaan tietojen keruuseen, tietojen vaihtoon ja ohjelmakauteen. Tietojen keruu ja vaihto sekä ohjelmakauteen osallistuminen on tarkoitus toteuttaa välttämällä uusille Eures-toimijoille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Asetuksen 13 artiklan mukaan kaikkien Eures-verkostoon osallistuvien organisaatioiden on pyrittävä omien tehtäviensä ja vastualueidensa mukaisesti tiiviissä yhteistyössä keskenään edistämään aktiivisesti niitä mahdollisuuksia, joita työvoiman liikkuvuus unionissa tarjoaa, ja parantamaan keinoja, joilla työntekijät ja työnantajat voivat harjoittaa oikeudenmukaisuuteen perustuvaa liikkuvuutta ja hyödyntää näitä mahdollisuuksia unionin, kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, myös rajat ylittävästi. On luonnollista, että uusi Eures-verkosto toimii tiiviissä yhteistyössä. Laajempien poliittisten tavoitteiden edistäminen on kuitenkin lähinnä viranomais toimijoiden tehtävänä.

Asetuksen 15 artiklassa säädetään yhteisestä identiteetistä ja tavaramerkin käytöstä. Artiklan 2 kohdan mukaan kaikkien Eures-verkoston osallistuvien organisaatioiden on käytettävä Eures-palvelumerkkiä ja logoa kaikessa Eures-verkoston liittyvässä toiminnassaan yhteisen visuaalisen identiteetin varmistamiseksi. Artiklan 3 kohdan mukaan Eures-verkoston osallistuvien organisaatioiden on varmistettava, että niiden toimittama tiedotus- ja viestintäaineisto on yhdenmukaista Eures-verkoston yleisen viestintätoiminnan, yleisten laatustandardien ja Euroopan koordinoitavien toimistojen välittämän tiedon kanssa. Artiklan 4 kohdan mukaan Eures-verkoston osallistuvien organisaatioiden on ilmoitettava Euroopan koordinoitavien toimistolle välittömästi tietoonsa saamastaan kolmannen osapuolen tai kolmannen maan Eures-palvelumerkin tai logon väärinkäytöstä. On arvioitava, että oikeus käyttää Eures-logoa on vetotekijä yksityisten toimijoiden harkitessa hakeutumista Eures-verkoston toimijaksi.

Asetuksen 18 artiklassa säädetään pääsystä yhteiseen tietotekniseen järjestelmään. Artiklan 1 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppaneiden on varmistettava, että Eures-portaali on selvästi näkyvässä ja siihen voidaan tehdä helposti hakuja kaikkien niiden keskus-, alue- tai paikallistasolla hallinnoimien työnhakuportaalien kautta ja että nämä portaalit on linkitetty Eures-portaaliin. Artiklan 3 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja yhteistyökumppaneiden on varmistettava, että kaikki Eures-portaaliin ilmoitettavat avoimet työpaikat, työhakemukset ja ansioluettelot ovat helposti niiden Eures-verkostohenkilöstön saatavilla. Eures-verkostohenkilöstöllä tarkoitetaan asetuksen muiden toisintojen mukaan Eures-toimijan omaa henkilökuntaa ("their staff involved with the EURES network"). Komission täytäntöönpanopäätöksessä (EU) 2017/1257 on tarkennettu teknisen tietojenvaihdon standardeja ja malleja.

Asetuksen 20 artiklassa säädetään helpon pääsyn takaavista mekanismeista työntekijöille ja työnantajille. Artiklan 1 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppanien on annettava niiden palveluja käyttäville työntekijöille ja työnantajille pyynnöstä apua Eures-portaaliin rekisteröitymisessä. Avun on oltava maksutonta. Artiklan 2 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppaneiden on varmistettava, että niiden palveluja käyttävät työntekijät ja työnantajat saavat yleistä tietoa siitä, miten, milloin ja missä ne voivat päivittää, tarkistaa ja peruuttaa tietoja. Avun tarjoamisvelvollisuus rajoittuu Eures-toimijan palveluja käyttäviin työntekijöihin ja työnantajiin.

Asetuksen 21 artiklassa 1 ja 2 kohdissa säädetään siitä, että kansallisia tukipalveluja tulee voida saada ilman aiheutonta viivytystä ja että jäsenvaltioiden on tuettava koordinoitua toimintatavan kehittämistä tukipalveluihin kansallisella tasolla. Artiklan 3 kohdassa säädetään, että työntekijöille ja työnantajille tarjottavien tukipalvelujen, joita tarkoitetaan 22 artiklassa, 25 artiklan 1 kohdassa, 26 artiklassa ja tarvittaessa 27 artiklassa, on oltava maksuttomia. Työntekijöille tarjottavien tukipalvelujen, joita tarkoitetaan 23 artiklassa, on oltava maksuttomia. Työnantajille tarjottavat tukipalvelut, joita tarkoitetaan 24 artiklassa, voivat olla maksullisia. Käytännössä palvelut, joista ei ole lupa veloittaa maksua ja joista on, ovat seuraavat:

Palvelut, joista ei saa veloittaa maksua:

- 20 art. 1 kohta. Eures-jäsenten ja Eures-yhteistyökumppanien on annettava niiden palveluja käyttäville työntekijöille ja työnantajille pyynnöstä apua Eures-portaaliin rekisteröitymisessä.
- 21 art. 3 kohta. Työntekijöille ja työnantajille tarjottavien tukipalvelujen, joita tarkoitetaan 22 artiklassa, 25 artiklan 1 kohdassa, 26 artiklassa ja tarvittaessa 27 artiklassa. Nämä palvelut ovat:

- 22 art. 1 kohta. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden on annettava työntekijöille ja työnantajille perustiedot Eures-portaalista, mukaan lukien työhakemuksia ja ansioluetteloita koskevasta tietokannasta ja Eures-verkostosta sekä asiaan liittyvien Eures-jäsenten ja Eures-yhteistyökumppaneiden yhteystiedot kansallisella tasolla, tiedot käytetyistä rekrytointikanavista (sähköiset palvelut, räätälöidyt palvelut, yhteyspisteiden sijainti) sekä asiaankuuluvista verkkolinkeistä helposti saatavalla ja helppokäyttöisellä tavalla.

Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden on tapauksen mukaan ohjattava työntekijät ja työnantajat muiden Eures-jäsenten tai Eures-yhteistyökumppaneiden puoleen.

- 25 art. 1 kohta: 1. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on annettava työntekijän tai työnantajan pyynnöstä:
 - yleistä tietoa rekrytoinnin jälkeisestä avusta, kuten kulttuurien väliseen viestintään liittyvästä koulutuksesta, kielikursseista ja integroitumiseen liittyvästä tuesta sekä yleistä tietoa työntekijöiden perheiden työllistymismahdollisuuksista.
 - mahdollisuuksien mukaan sellaisten organisaatioiden yhteystiedot, jotka tarjoavat rekrytoinnin jälkeistä apua.
- 26 art. 1 kohta. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden on työntekijän tai työnantajan pyynnöstä toimitettava sosiaaliturvaan liittyviä oikeuksia, aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä, verotusta, työsopimuskysymyksiä, eläkeoikeuksia ja sairausvakuutusta koskevat tietopyynnot kansallisille toimivaltaisille viranomaisille ja tarpeen mukaan muille asianomaisille kansallisen tason elimille, jotka tukevat työntekijöitä näiden käyttäessä oikeuksiaan vapaan liikkuvuuden puitteissa, mukaan lukien direktiivin 2014/54/EU 4 artiklassa tarkoitetut oikeudet.
- 27 art. 1 kohta. Jos Eures-jäsenet tai Eures-yhteistyökumppanit osallistuvat raja-alueilla erityisiin yhteistyö- ja palvelurakenteisiin kuten rajatylittäviin kumppanuuksiin, niiden on annettava rajatyöntekijöille ja -työnantajille tietoa rajatyöntekijöiden erityistilanteesta ja tilanteen merkityksestä työnantajille tällaisilla alueilla.
 - 2. Rajat ylittävien Eures-kumppanuuksien tehtäviä voivat olla työhönsijoittumis- ja rekrytointipalvelut, osallistuvien organisaatioiden välisen yhteistyön koordinointi ja rajat ylittävän liikkuvuuden kannalta merkityksellisten toimien toteuttaminen, mukaan lukien rajatyöntekijöille suunnattu tiedotus ja ohjaus, joissa keskitytään erityisesti monikielisiin palveluihin.
- Työntekijöille tarjottavat tukipalvelut, joita tarkoitetaan 23 artiklassa. Nämä palvelut ovat:
 - 23 art. 1 kohta. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on ilman aiheutonta viivytystä tarjottava työtä hakeville työntekijöille mahdollisuus saada 2 ja 3 kohdassa kuvattuja palveluja.

- 2. Työntekijän pyynnöstä Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden on annettava tietoa ja ohjausta yksittäisistä työpaikkamahdollisuuksista ja tarjottava työntekijälle etenkin seuraavia palveluita:
 - annetaan yleistä tietoa kohdemaan elin- ja työoloista tai neuvotaan, mistä nämä tiedot löytyvät;
 - annetaan apua ja ohjausta 9 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen tietojen saamiseksi;
 - annetaan tarpeen mukaan apua työhakemusten ja ansioluetteloiden laatimisessa, jotta varmistetaan 17 artiklan 8 kohdassa ja 19 artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen eurooppalaisten teknisten standardien ja mallien noudattaminen, sekä tällaisten työhakemusten ja ansioluetteloiden lataamisessa Eures-portaaliin;
 - tarpeen mukaan harkitaan mahdollista työhönsijoitusta unionin sisällä osana yksilöllistä toimintasuunnitelmaa tai yksilöllisen liikkuvuussuunnitelman laatimisen tukemista keinona päästä työhönsijoitukseen unionin sisällä;
 - ohjataan tarpeen mukaan työntekijä toiselle Eures-jäsenelle tai Eures-yhteistyökumppanille.
- 3. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on annettava työntekijän perustellusta pyynnöstä lisäapua työnhakuun ja tarjottava muita lisäpalveluja ottaen huomioon työntekijän tarpeet.

Palvelut, joista saa veloittaa maksun:

- Työntekijöille tarjottavat tukipalvelut, joita tarkoitetaan 24 artiklassa. Nämä palvelut ovat:
 - 24 art. 1 kohta. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on ilman aiheutonta viivytystä tarjottava työnantajille, jotka ovat kiinnostuneita rekrytoimaan työntekijöitä muista jäsenvaltioista, mahdollisuus saada 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja.
 - 2 kohta. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden on annettava työnantajien pyynnöstä tietoa ja ohjausta rekrytointimahdollisuuksista ja tarjottava etenkin seuraavia palveluita:
 - annetaan tietoja erityisistä säännöistä, jotka liittyvät rekrytoimiseen toisesta jäsenvaltiosta, ja tekijöistä, jotka voivat helpottaa tällaista rekrytointia;
 - annetaan tarpeen mukaan tietoa ja apua työpaikkaa koskevien vaatimusten muotoilussa avointa työpaikkaa koskevassa ilmoituksessa sekä sen varmistamisessa, että 17 artiklan 8 kohdassa ja 19 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuja eurooppalaisten teknisiä standardeja ja malleja noudatetaan.
 - 3 kohta. Jos työnantaja pyytää lisäapua ja rekrytointi unionin sisällä on kohtuullisen todennäköinen, Eures-jäsenten tai tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien

on annettava lisäapua ja -palveluja ottaen huomioon työnantajan tarpeet. Eures-jäsenten tai tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on annettava pyydettyä yksilöllistä ohjausta avoimia työpaikkoja koskevien vaatimusten muotoilussa.

- 25 art. 2 kohta. Eures-jäsenet ja Eures-yhteistyökumppanit, jotka antavat rekrytoinnin jälkeistä apua suoraan työntekijöille tai työnantajille, voivat tehdä sen maksua vastaan, tämän rajoittamatta 21 artiklan 4 kohdan soveltamista.

21 artiklan 4 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden palveluista veloittamat maksut eivät saa olla korkeampia kuin maksut, joita sovelletaan Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppanien tarjoamiin vastaaviin palveluihin. Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppaneiden on tapauksen mukaan ilmoitettava työntekijöille ja työnantajille mahdollisista kustannuksista selvästi ja täsmällisesti.

Artiklan 5 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppaneiden on ilmoitettava selvästi tiedotuskanaviensa kautta työntekijöille ja työnantajille tarjoamiensa tukipalvelujen valikoima, se missä ja miten palvelut ovat saatavilla ja palvelujen saantia koskevat edellytykset. Nämä tiedot on julkaistava Eures-portaalissa. Artiklan 6 kohdan mukaan Eures-yhteistyökumppanit ja 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdassa tarkoitetut Eures-jäsenet voivat tarjota palvelujaan vain verkossa tämän rajoittamatta 11 artiklan 2 kohdan soveltamista.

Asetuksen 22 artiklassa säädetään perustietojen saatavuudesta. Artiklan 1 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden on annettava työntekijöille ja työnantajille perustiedot Eures-portaalista, mukaan lukien työhakemuksia ja ansioluetteloita koskevista tietokannasta, ja Eures-verkostosta, sekä asiaan liittyvien Eures-jäsenten ja Eures-yhteistyökumppaneiden yhteystiedot kansallisella tasolla, tiedot käytetyistä rekrytointikanavista (sähköiset palvelut, räätälöidyt palvelut, yhteyspisteiden sijainti) sekä asiaankuuluvista verkkolinkeistä helposti saatavalla ja helppokäyttöisellä tavalla. Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppaneiden on tapauksen mukaan ohjattava työntekijät ja työnantajat muiden Eures-jäsenten tai Eures-yhteistyökumppaneiden puoleen.

Asetuksen 23 artiklassa säädetään tukipalveluista työntekijöille ja 24 artiklassa tukipalveluista työnantajille. 23 artiklan 1 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa -yhteistyökumppanien on ilman aiheetonta viivytystä tarjottava työtä hakeville työntekijöille mahdollisuus saada 2 ja 3 kohdassa kuvattuja palveluja. Artiklan 2 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa -yhteistyökumppaneiden on työntekijän pyynnöstä annettava tietoa ja ohjausta yksittäisistä työpaikkamahdollisuuksista ja tarjottava työntekijälle etenkin seuraavia palveluita:

- a) annetaan yleistä tietoa kohdemaan elin- ja työoloista tai neuvotaan, mistä nämä tiedot löytyvät;
- b) annetaan apua ja ohjausta 9 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen tietojen saamiseksi;
- c) annetaan tarpeen mukaan apua työhakemusten ja ansioluetteloiden laatimisessa, jotta varmistetaan 17 artiklan 8 kohdassa ja 19 artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen eurooppalaisten teknisten standardien ja mallien noudattaminen, sekä tällaisten työhakemusten ja ansioluetteloiden lataamisessa Eures-portaaliin;
- d) tarpeen mukaan harkitaan mahdollista työhönsijoitusta unionin sisällä osana yksilöllistä toimintasuunnitelmaa tai yksilöllisen liikkuvuussuunnitelman laatimisen tukemista keinona päästä työhönsijoitukseen unionin sisällä;

- e) ohjataan tarpeen mukaan työntekijä toiselle Eures-jäsenelle tai Eures-yhteistyökumppanille.

Artiklan 3 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa -yhteistyökumppanien on annettava työntekijän perustellusta pyynnöstä lisäapua työnhakuun ja tarjottava muita lisäpalveluja ottaen huomioon työntekijän tarpeet.

24 artiklan 1 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa -yhteistyökumppanien on ilman aiheetonta viivytystä tarjottava työnantajille, jotka ovat kiinnostuneita rekrytoimaan työntekijöitä muista jäsenvaltioista, mahdollisuus saada 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja.

Artiklan 2 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa -yhteistyökumppaneiden on annettava työnantajien pyynnöstä tietoa ja ohjausta rekrytointimahdollisuuksista ja tarjottava etenkin seuraavia palveluita:

- a) annetaan tietoja erityisistä säännöistä, jotka liittyvät rekrytoimiseen toisesta jäsenvaltiosta, ja tekijöistä, jotka voivat helpottaa tällaista rekrytointia;
- b) annetaan tarpeen mukaan tietoa ja apua työpaikkaa koskevien vaatimusten muotoilussa avointa työpaikkaa koskevassa ilmoituksessa sekä sen varmistamisessa, että 17 artiklan 8 kohdassa ja 19 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuja eurooppalaisten teknisiä standardeja ja malleja noudatetaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan jos työnantaja pyytää lisäapua ja rekrytointi unionin sisällä on kohtuullisen todennäköinen, Eures-jäsenten tai tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on annettava lisäapua ja -palveluja ottaen huomioon työnantajan tarpeet. Eures-jäsenten tai tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on annettava pyydettyä yksilöllistä ohjausta avoimia työpaikkoja koskevien vaatimusten muotoilussa.

Asetuksen 25 artiklassa säädetään rekrytoinnin jälkeisestä avusta. Artiklan 1 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa Eures-yhteistyökumppanien on annettava työntekijän tai työnantajan pyynnöstä:

- a) yleistä tietoa rekrytoinnin jälkeisestä avusta, kuten kulttuurien väliseen viestintään liittyvästä koulutuksesta, kielikursseista ja integroitumiseen liittyvästä tuesta sekä yleistä tietoa työntekijöiden perheiden työllistymismahdollisuuksista.
- b) mahdollisuuksien mukaan sellaisten organisaatioiden yhteystiedot, jotka tarjoavat rekrytoinnin jälkeistä apua.

Artiklan 2 kohdan mukaan Eures-jäsenet ja Eures-yhteistyökumppanit, jotka antavat rekrytoinnin jälkeistä apua suoraan työntekijöille tai työnantajille, voivat tehdä sen maksua vastaan.

Asetuksen 26 artiklassa säädetään verotusta, työsopimuskysymyksiä, eläkeoikeuksia, sairausvakuutusta, sosiaaliturvaa ja aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä koskevien tietojen helpotusta saannista. Artiklan 1 kohdan mukaan Eures-jäsenten ja tarvittaessa -yhteistyökumppaneiden on työntekijän tai työnantajan pyynnöstä toimitettava sosiaaliturvaan liittyviä oikeuksia, aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä, verotusta, työsopimuskysymyksiä, eläkeoikeuksia ja sairausvakuutusta koskevat tietopyynnot kansallisille toimivaltaisille viranomaisille ja tarpeen mukaan muille asianomaisille kansallisen tason elimille, jotka tukevat työntekijöitä näiden käyttäessä oikeuksiaan vapaan liikkuvuuden puitteissa, mukaan lukien direktiivin 2014/54/EU 4 artiklassa tarkoitettut oikeudet.

Asetuksen 27 artiklassa säädetään tukipalveluista valtioiden rajat ylittävillä alueilla. Artiklan 1 kohdan mukaan jos Eures-jäsenet tai Eures-yhteistyökumppanit osallistuvat raja-alueilla erityisiin yhteistyö- ja palvelurakenteisiin kuten rajat ylittäviin kumppanuuksiin, niiden on annettava rajatyöntekijöille ja -työnantajille tietoa rajatyöntekijöiden erityistilanteesta ja tilanteen merkityksestä työnantajille tällaisilla alueilla.

4 Nykytila

4.1 Eures-asetuksen edellyttämän hyväksymisjärjestelmän ja nykytilan arviointi

Suomessa Eures-verkoston lainsäädännöllisenä pohjana toimivat Eures-asetus ja komission täytäntönnpanopäätökset. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 3 luvun 2 §:n 3 momentin nojalla työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta on lisäksi säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2012) 6 §:ssä (Kansainvälinen työnvälitys sopimusvaltiosta Suomeen tai Suomesta sopimusvaltioon).

Kuten muualla EU- ja ETA-alueella, myös Suomessa Eures-verkosto toimii tällä hetkellä yksinomaan julkisten työnvälityspalvelujen muodostamana verkostona. Työvoima- ja elinkeinotoimistoissa (TE-toimistoissa) on Suomessa noin 30 Eures-neuvojaa. Tarkoitus on, että TE-toimistot toimisivat jatkossakin Eures-verkoston jäseninä. Eures-asetuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti TE-toimistot on nimetty Eures-verkoston jäseniksi, mikä on ilmoitettu komissiolle 26.9.2016. Ahvenanmaan osalta Eures-verkoston jäseneksi on nimetty Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomainen (AMS), mikä on ilmoitettu komissiolle 13.9.2016. Eures-verkoston kansallisena koordinoitumistona toimii työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskuksen) kanssa. Myös tämä on ilmoitettu komissiolle 4.5.2016 ja 20.12.2017. Komissio toimii Eures-verkostossa niin sanottuna Euroopan koordinaatiotoimistona.

Yksityiset yritykset ja järjestöt eivät ole osallistuneet eivätkä ole voineetkaan osallistua Eures-verkostoon toimijana. Yksityiset yritykset ja järjestöt ovat tukeneet Eures-verkoston toimintaa siten, että verkosto on hankkinut niiltä ostopalveluina työnhakijoiden ja työnantajien tukipalveluja. Tämä mahdollisuus on tarkoitus säilyttää jatkossakin.

Eures-asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan kussakin jäsenvaltiossa on ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään 13.5.2018 mennessä oltava valmiina järjestelmä, jolla hyväksytään organisaatioita Eures-jäseniksi ja -yhteistyökumppaneiksi, seurataan niiden toimintaa ja sitä, että ne noudattavat sovellettavaa lainsäädäntöä soveltaessaan Eures-asetusta, ja tarvittaessa peruetaan niiden hyväksynnit. Järjestelmän on oltava avoin ja oikeasuhteinen, siinä on noudatettava hakijaorganisaatioiden yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sekä oikeudenmukaista menettelyä ja siihen on sisällytettävä tarvittavat muutoksenhakukeinot tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi.

Eures-asetuksen edellyttämä järjestelmä toisi hankintasopimukseen perustuvan kumppanuuden rinnalle toisen, viranomaispäätökseen perustuvan kumppanuuden. Eures-verkostoon viranomaispäätöksellä hyväksytyjen yksityisten toimijoiden tehtävät, oikeudet ja velvollisuudet perustuvat Eures-asetukseen ja hyväksymispäätökseen. Ehdotettu uusi järjestelmä eroaa siten hankintasopimukseen perustuvasta kumppanuudesta, jossa yksityisen toimijan tehtävät, oikeudet ja velvollisuudet perustuvat hankintasopimukseen sekä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin (1397/2016).

Suomessa ei ole säännöksiä Eures-asetuksen 11 artiklan edellyttämästä kansallisesta hyväksymisjärjestelmästä. Kun on kyse sääntelystä, jolla vaikutetaan oikeuteen harjoittaa elinkeinoa Eures-verkoston jäsenenä tai yhteistyökumppanina, sääntelytason tulee perustuslain 18 §:n 1 momentti ja 119 §:n 2 momentti huomioiden olla laki. Kyse on merkittävästä julkisen vallan käyttämisestä, joka perustuslain 124 §:n mukaan voidaan antaa vain viranomaiselle. Luontevaa olisi, että hyväksymismenettelystä, seurannasta ja lainsäädännön noudattamisen valvonasta vastaisi Eures-verkoston kansallinen koordinoitointitoimisto eli työ- ja elinkeinoministeriö.

Asetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on vahvistettava 1 kohdassa tarkoitettua järjestelmää varten Eures-jäseneksi ja Eures-yhteistyökumppaniksi hyväksymistä koskevat vaatimukset ja kriteerit. Näiden vaatimusten ja kriteerien on sisällettävä vähintään Eures-asetuksen liitteessä I esitetyt yhteiset vähimmäiskriteerit.

Yhteiset vähimmäiskriteerit edellyttävät hakijaorganisaatiolta ensinnäkin sitoutumista riittäviin mekanismeihin ja menettelyihin, jotta voidaan todentaa ja varmistaa työelämää, tietosuoja koskevan ja muun lainsäädännön noudattaminen avoimia työpaikkoja koskevien tietojen laatuvaatimukset ja -standardit. Kyse on hakijaorganisaation ylläpitämistä hallinnollisista järjestelyistä, joiden pohjalta valvonta on käytännössä mahdollista suorittaa. Tällaisten vain Eures-verkostoon hakeutumisen ja siellä toimimiseen liittyvien hallinnollisten järjestelyjen edellyttämisestä tulee säätää laissa.

Yhteiset vähimmäiskriteerit edellyttävät hakijaorganisaatiolta myös kykyä ja osoitettuja valmiudet tarjota asetuksessa tarkoitettuja välitys- tai tukipalveluita tai molempia. Organisaation tulee myös kyetä tarjoamaan palveluita yhden tai useamman helposti saatavilla olevan kanavan ja vähintään verkkosivustonsa kautta. Lisäksi organisaatiolla tulee olla kyky ja valmiudet ohjata työntekijät ja työnantajat kääntymään muiden sellaisten Eures-jäsenten ja Eures-yhteistyökumppaneiden tai -elinten puoleen, joilla on asiantuntemusta työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta. Yhteisiin vähimmäiskriteereihin sisältyy myös muita, teknisluonteisempia edellytyksiä. Hakijaorganisaation kykyjen ja valmiuksien arviointi edellytyksenä osallistua Eures-verkostoon edellyttää laissa säätämistä.

Yhteiset vähimmäiskriteerit edellyttävät hakijaorganisaatiolta, että organisaatio vahvistaa noudattavansa periaatetta tukipalvelujen maksuttomuudesta työntekijöille 21 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaisesti. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 12 luvun 5 §:ssä säädetään työnvälityksen maksukiellosta. Säännöksen mukaan yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä maksua (*työnvälityksen maksukielto*) henkilöasiakkaalta tarjoamistaan palveluista, jotka vastaavat 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja työnvälityspalveluja, 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevaa tiedon välittämistä ja neuvontaa tai 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnhakijaksi rekisteröimistä. Maksua ei saa periä myöskään vuokratyöntekijältä, joka toimeksiannon päättymisen jälkeen siirtyy työsopimuslain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetun käyttäjäyrityksen palvelukseen. Työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta on säädetty rangaistus rikoslain 47 luvun 6 §:ssä (927/2012). Eures-asetuksessa säädetty maksukielto, jota on kuvattu edellä jaksossa 1.2, on jonkin verran laajempi kuin edellä mainituissa lainkohdissa säädetty työnvälityksen kansallinen maksukielto. Eures-asetuksen myötä Suomessa on samanaikaisesti voimassa kaksi erillistä työnvälityksen maksukieltoa, kansallinen maksukielto ja Eures-asetukseen perustuva maksukielto.

Asetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat lisäksi vahvistaa lisävaatimuksia tai -kriteereitä, joita tarvitaan työnvälityspalveluja koskevien sääntöjen moitteettomassa soveltamisessa ja työmarkkinapolitiikan tehokkaassa hoidossa niiden alueella. Jos tällaisia otetaan käyttöön Eures-verkostoon osallistumisen edellytyksenä, asiasta on säädettävä laissa.

Asetuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiossa laillisesti toimivat organisaatiot voivat hakea *Eures-jäsenyyttä* Eures-asetuksessa säädetyin edellytyksin ja kansallisen hyväksymisjärjestelmän mukaisesti. Eures-jäsenyyttä hakevan organisaation on sitouduttava hakemuksessaan täyttämään kaikki Eures-asetuksessa jäseniltä edellytetyt velvoitteet, kuten suorittamaan kaikki 12 artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetut tehtävät. Eures-jäsenyys ei kuitenkaan edellytä toimimista julkisen työ- ja elinkeinopalvelun kaltaisena kaikki toimialat kattavana valtakunnallisena toimijana. Eures-jäsenen toiminnan alueellinen, ajallinen ja eri toimialoja koskeva laajuus muotoutuisi tarkemmin hakemuksen ja hyväksymispäätöksen mukaisesti. Eures-jäseniä voisivat olla esimerkiksi yksityiset työnvälitysyrietykset.

Asetuksen 11 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiossa laillisesti toimiva organisaatio voi hakea *Eures-yhteistyökumppanuutta* Eures-asetuksessa säädetyin edellytyksin ja artiklan 1 kohdassa tarkoitetun järjestelmän mukaisesti siinä tapauksessa, että se perustelee asianmukaisesti voivansa suorittaa enintään kaksi 12 artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitettua tehtävistä kokonsa, taloudellisten resurssiensa, tavanomaisesti tarjoamiensa palvelujen tai rakenteensa vuoksi ja koska se on voittoa tavoittelematon organisaatio. Eures-yhteistyökumppanuutta hakevan organisaation on sitouduttava hakemuksessaan täyttämään kaikki Eures-asetuksessa Eures-yhteistyökumppaneilta edellytetyt yleiset velvoitteet ja suorittamaan vähintään yhden 12 artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetun tehtävän. Eures-yhteistyökumppaneita voisivat olla lähinnä kolmannen sektorin toimijat ja esimerkiksi työmarkkinajärjestöt, oppilaitokset ja kaupakkamarit.

4.2 Eures-asetuksen mukaisen hyväksymisjärjestelmän täytäntöönpano muissa jäsenmaissa

Eures-asetus on tullut voimaan toukokuussa 2016 ja sitä tarkentavat komission täytäntöönpanopäätökset 1.8.2017. Eures-asetuksen edellyttämää kansallista hyväksymisjärjestelmää ei vielä ole käytössä missään jäsenvaltiossa. Komission Eures-työryhmästä saatujen tietojen mukaan jäsenvaltiot eivät odota Eures-verkoston merkittävää muuttumista uusien Eures-toimijoiden myötä.

Tanska aikoo ottaa käyttöön pelkät vähimmäiskriteerit ilman kansallisia lisä kiteerejä. Myös *Norja* aikoo ottaa käyttöön pelkät vähimmäiskriteerit ilman kansallisia lisä kiteerejä. Hyväksymispäätökset on tarkoitus tehdä määräaika isina 24 kuukauden jaksoiksi.

Ruotsi aikoo ottaa käyttöön kansallisia lisä kiteereitä. Hakijaorganisaation on täytettävä julkisissa hankinnoissa kilpailuun osallistuvalle yritykselle asetettavat edellytykset. Lisäksi hakijaorganisaation tulee olla rekisteröitynä Ruotsiin. Myös *Saksa* ja *Alankomaat* aikovat edellyttää hakijaorganisaation rekisteröitymistä maahan. Myös *Viro* aikoo ottaa käyttöön kansallisia lisä kiteereitä, muun muassa sen, että hakijaorganisaatiolla tulee olla vähintään yksi vuosi toimintaa rekrytointialalla eikä sillä saa olla maksamattomia veroja eikä muitakaan epäselvyyksiä liiketoiminnassa. Virossa työvoimaviranomaiset ovat jo neuvotelleet Eures-jäsenyydestä ja -yhteistyökumppanuudesta kiinnostuneiden yksityisten toimijoiden kanssa.

5 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on toimeenpanna Eures-asetuksen edellyttämä hyväksymisjärjestelmä, jolla yksityiset yritykset ja muut yhteisöt voivat liittyä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkostoon ja toimia siinä jäseninä ja yhteistyökumppaneina viranomaispäätöksen nojalla.

Uudet yksityiset Eures-toimijat voisivat edelleen toimia myös sopimusperusteisesti palvelujen tarjoajana Eures-verkostolle. Esitys liittyy hallitusohjelmaan, jonka mukaan yksityisten työvoimapalveluiden roolia erityisesti helpoimmin työllistyvien palveluissa lisätään.

Esityksellä pyritään edistämään työvoiman liikkuvuutta sisämarkkinoilla ja siten parantaa työnhakijoiden mahdollisuuksia työllistyä ja työnantajien mahdollisuutta saada ammattitaitoista työvoimaa. Esitys tehostaisi Eures-verkoston toimintaa ja lisäisi sen markkinaosuutta työllistymisessä sisämarkkina-alueella. Jotta mahdollisimman moni alalla tehokkaasti toimiva yksityinen taho hakeutuisi Eures-jäseneksi tai -yhteistyökumppaniksi, hyväksymisjärjestelmästä esitetään mahdollisimman yksinkertaista ja joustavaa. Kansallisia lisäkriteereitä ei siten esitetä otettavaksi käyttöön lukuun ottamatta kahta itsestään selvää edellytystä. Eures-verkoston hakeutuvalla organisaatiolla tulisi ensinnäkin olla kiinteä toimipaikka Suomessa. Edellytys johtuu siitä, että Eures-asetuksen mukaan kullakin jäsenvaltiolla tulee olla oma kansallinen hyväksymisjärjestelmänsä, johon liittyy muun muassa kansallinen seuranta- ja valvontatehtävä. Vaikka Eures-verkosto on koko Euroopan unionin laajuinen, kunkin jäsenvaltion kansallinen hyväksymisjärjestelmä voi kohdistua vain jäsenvaltion omaan lainkäyttöpiiriin. Siksi on johdonmukaista edellyttää hakijalta kiinteää toimipaikkaa Suomessa. Kun yritykselle muodostuu Suomeen kiinteä toimipaikka, yrityksen on annettava Suomeen veroilmoitus ja ilmoittauduttava tarvittaessa työnantajarekisteriin.

Toinen kansallinen lisäedellytys olisi, että hakijalla tulisi olla moitteeton historia yritystoimintaan liittyvien velvoitteidensa hoitamisessa. Edellytys ei ole uusi ainakaan niille yksityisille toimijoille, jotka tarjoavat hankintalain nojalla ostopalveluja nykyiselle Eures-verkostolle. Tällaisiin toimijoihin sovelletaan jo nyt julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksesta annetun lain (1397/2016) 80 §:n mukaisia pakollisia poissulkemisperusteita. Näihin sisältyvät muun muassa organisaation vastuuhenkilöiden syyllistyminen eräisiin vakaviin rikoksiin ja se, että organisaatio on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumisensa veroja tai sosiaaliturvamaksuja.

Eures-asetuksen 11 artiklan 6 kohdan mukaan kansallisen koordinoitumistoimiston eli työ- ja elinkeinoministeriön on tiedotettava hyväksymisjärjestelmästä Euroopan koordinoitumistoimistolle eli komissiolle. Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2017/1255 sisältää mallin hyväksymisjärjestelmän ja -menettelyjen kuvaamiseksi.

6 Esityksen vaikutukset

Antamalla uusille yksityisille toimijoille mahdollisuuden liittyä Eures-verkoston esitys edistää työllisyyttä ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja siten vaikuttaa suotuisasti talouskasvun edellytyksiin. Näiden vaikutusten merkittävyys kuitenkin riippuu siitä, miten laajasti yksityiset yritykset ja muut yhteisöt hakeutuvat mukaan Eures-verkoston sekä siitä, miten tehokkaaksi ja tulokselliseksi Eures-verkoston toiminta muodostuu. Voidaan arvioida, että uusia yksityisiä toimijoita liittyy Eures-verkoston jäseniksi tai yhteistyökumppaneiksi alkuvaiheessa vain muutamia. Sen myötä, kun uudesta toimintamallista saadaan myönteisiä kokemuksia, uusia yksityisiä toimijoita liittyy Eures-verkoston lisää. Komissio tukee uuden Eures-verkoston toimintaa jäsenvaltioissa ohjaamalla ja kouluttamalla.

Eures-verkoston kautta liikkuu nykyisin noin muutama tuhat työntekijää Suomesta muualle EU- ja ETA-alueelle. Eures-verkoston kautta toiseen suuntaan tapahtuvan liikkuvuuden nykyinen volyymi on joitain satoja työntekijöitä. Tarkkaa tietoa ei ole saatavissa, koska työntekijöiden liikkuvuus tilastoituu vain Eures-verkoston asiakkuuksina, mutta ei täyteenä työpaikkoina. Suuri osa työvoiman vapaasta liikkuvuudesta kanavoituu nykyisen Eures-verkoston

ulkopuolitse hyödyntäen muun muassa yksityisiä henkilöstöpalveluyrityksiä. Eures-verkoston jäsenyyden avaaminen kasvattaa siten verkoston markkinaosuutta työnvälityksessä sisämarkkina-alueella. Kun Eures-verkoston uusi toimintamalli on vakiintunut, Eures-verkoston kautta liikkuvan työvoiman määrän on mahdollista lisääntyä voimakkaasti. Muutaman vuoden aikajänteellä volyymien voi odottaa kaksinkertaistuvan. Tämä lisäisi työmarkkinoilla olevien työnhakijoiden työllistymismahdollisuuksia olennaisesti.

Esityksellä ei ole välittömiä merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen. Eures-verkostoon hyväksyttävien uusien toimijoiden toimintaa ei rahoiteta julkisista varoista. Merkittävimmät kustannukset aiheutuvat tietojärjestelmiin tarvittavista muutoksista. Nämä muutokset ovat suurelta osin päällekkäisiä joka tapauksessa tehtävän TE-palvelujen digitalisoinnin kanssa. Henkilöiden liikkuvuuden ja työllisyyden paraneminen vaikuttaa myönteisesti julkiseen talouteen. Nykyisen, julkisten työvoima- ja elinkeinopalvelujen toimintaan esityksellä ei olisi muuta vaikutusta kuin se, että niiden tulisi jatkossa toimia yhteistyössä verkoston uusien yksityisten toimijoiden kanssa. Julkiset työvoima- ja elinkeinopalvelut muodostavat edelleen Eures-verkoston kansallisen perusrakenteen.

Esitys aiheuttaa verkostoon hyväksytyille uusille jäsenille ja yhteistyökumppaneille jonkin verran hallinnollista taakkaa, muun muassa Eures-verkostossa toimimista sekä koulutuksiin osallistumisvelvoitetta koskevan raportointivelvollisuuden. Eures-verkoston nykyinen raportointi on kuitenkin varsin kevyttä. Varsinaisia suoranaisia lisäkustannuksia uusille jäsenille ja yhteistyökumppaneille ei aiheudu. Nämä yrityksiin kohdistuvat vaikutukset johtuvat suoraan Eures-asetuksesta. Ehdotetut kaksi lisäkriteriä sen sijaan ovat kansallisia. Eures-verkostoon hakeutuvalla toimijalla tulisi olla kiinteä toimipaikka Suomessa ja sillä tulisi olla moitteeton historia yritystoimintaan liittyvien velvoitteidensa hoitamisessa. Suomessa sijaitsevan toimipaikan ilmoittaminen on tekninen toimenpide hakemuksen tekemisen yhteydessä. Edellytys moitteettomasta toiminnasta ei ole uusi ainakaan niille yksityisille toimijoille, jotka tarjoavat hankintalain nojalla ostopalveluja nykyiselle Eures-verkostolle, kuten edellä on todettu. Molemmat kansallisen lisäedellytykset ovat lisäksi kertaluonteisia, hakemuksen yhteydessä ilmoitettavia ja selvitettäviä seikkoja.

Ehdotettu hyväksymisjärjestelmä ei velvoita mitään tahoa liittymään Eures-verkostoon, vaan se antaa siihen mahdollisuuden, jota ei nykyisin ole olemassa. Esityksen myötä uudet toimijat pääsevät hyödyntämään työnvälitystoiminnassaan laajempia työnhakija- ja ansioluettelotietokantoja. Mahdollisuus toimia palveluntarjoajana muille Eures-verkoston toimijoille säilyisi edelleen. Eures-verkostoon liittyminen ei myöskään rajoittaisi toimijoiden mahdollista muuta työnvälitystoimintaa.

Esityksellä on vaikutusta kansallisen koordinaatiotoimiston eli työ- ja elinkeinoministeriön ja KEHA-keskuksen henkilöstövoimavaroihin. Hyväksymisjärjestelmä aiheuttaa uusia tehtäviä, kuten hyväksymishakemusten käsittely, uusien Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppanien toiminnan seuranta sekä raportointi Euroopan koordinaatiotoimistolle. Henkilöstövaikutukset riippuvat osin siitä, miten paljon hyväksymishakemuksia tehdään. Alkuvaiheen muutamat hakemukset eivät aiheuta tarvetta lisätä kansallisen koordinaatiotoimiston henkilöstövoimavaroja, jotka ovat 1 – 2 henkilötyövuotta. Uuden toimintamallin odotetaan kuitenkin laajenevan. Lisäksi uutta toimintamallia on tarkoitus tehokkaasti markkinoida. Siksi tulee varautua siihen, että tulevina vuosina kansallisen koordinaatiotoimiston henkilöstövoimavaroja on jonkin verran lisättävä.

Esityksellä ei ole sukupuolivaikutuksia. EU- ja ETA-alueella vapaasti liikkuvat työntekijät ovat tutkimustiedon nojalla yleensä nuorempia kuin väestö keskimäärin. Vastavalmistuneita perheettömiä henkilöitä on suhteellisen paljon. Sekä naiset että miehet liikkuvat. Työvoiman

vapaan liikkuvuuden edistäminen Eures-verkoston toimintaa laajentamalla hyödyttää sekä naisia että miehiä.

7 Asian valmistelu ja suhde kasvupalvelulakiin

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkатыönä. Valmistelun yhteydessä on suullisesti kuultu ELY-keskuksia, TE-toimistoja, työmarkkinajärjestöjä, Henkilöstöpalveluyritysten liitto ry:tä ja Suomen kansallista Eures-verkosta.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto opetus- ja kulttuuriministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, Akava ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Suomen Yrittäjiltä sekä Suomen Kuntaliitolta. Lisäksi lausunto on pyydetty Autoliikenteen työnantajaliitto ry:ltä, Elintarvike-teollisuusliitto ry:ltä, Energiateollisuus ry:ltä, Henkilöstöpalveluyritysten liitto ry:ltä, Hyvinvointialan liitto ry:ltä, Kaupan liitto ry:ltä, Autoalan keskusliitto ry:ltä, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry:ltä, Palvelualojen työnantajat Palta ry:ltä, Rakennusteollisuus RT:ltä, Sata-maoperaattorit ry:ltä, Sivistystyönantajat ry:ltä, Suomen Tekstiili ja Muoti ry:ltä, Teknologia-teollisuus ry:ltä sekä Yleinen Teollisuusliitto YTL:ltä. Lausunto pyydettiin myös Teollisuusliitto ry:ltä, Palvelualojen Ammattiliitto PAM:lta, Rakennusliitto ry:ltä, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:ltä, Tehy ry:ltä, SuPer ry:ltä, Ammattiliitto Pro ry:ltä, Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO:lta, Tekniikan akateemiset TEK ry:ltä, Insinööriliitto ry:ltä, Suomen Ekonomit ry:ltä, Akavan erityisalat ry:ltä sekä TEAM Teollisuusalojen ammattiliitto ry:ltä. Myös Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksilta, KEHA-keskukselta, TE-toimistoilta ja Maakuntien liitoilta pyydettiin lausunto.

Työ- ja elinkeinoministeriö sai määräaikaan 19.10.2017 mennessä yhteensä 24 lausuntoa. Lausunnoissa esitetyn palautteen mukaan esitys Eures-verkoston avaamisesta uusille toimijoille sai laajaa kannatusta. Esityksen lähtökohtaa mahdollisimman yksinkertaisesta mallista uusien toimijoiden hyväksymiselle Eures-verkostoon pidettiin hyvänä. Monet lausunnonantajat kannattivat esitettyä kahta kansallista lisäedellytystä, jotka ovat hakijaorganisaation kotipaikka Suomessa sekä organisaation vastuuhenkilöiden toiminnan moitteettomuus. Lausunnonantajista monet kuitenkin esittivät lakiin lisättäväksi myös muita hakijan aiemman toiminnan laatua huomioivia kriteereitä.

Eräät lausunnonantajat katsoivat, että Eures-asetuksessa ja sen myötä hallituksen esityksessä korostuvat liiaksi uusien toimijoiden velvollisuudet, kun taas Eures-verkostoon kuulumisen hyödyt ja lisäarvo eivät riittävästi käy ilmi. Monet lausunnonantajat pitivät tarpeellisenä tarkemmin pohtia esityksen vaikutuksia olemassa olevan Eures-verkoston toimintaan ja yritysten hallinnolliseen taakkaan. Myös esityksen suhdetta valmisteilla olevaan kasvupalvelulakiin esitettiin selvennettäväksi. Maksukiellon piirissä olevia palveluja ja palveluja, joista maksun periminen on mahdollista, esitettiin selvennettäväksi. Uuden järjestelmän toiminnan seuranta pidettiin tärkeänä, samoin valmiutta seurannan ja arvioinnin perusteella tehdä järjestelmään tarvittavia muutoksia.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi 16.11.2017 lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Arviointineuvosto katsoi, että luonnoksesta ilmeni varsin kattavasti lainsäädännön nykytila, esityksen tavoitteet ja keskeiset kohderyhmät. Luonnoksesta sai yleisellä tasolla kuvan ehdotettavien toimenpiteiden keskeistä vaikutusmekanismeista ja -kanavista. Luonnoksen vaikutusarviointi oli suppea. Arviointineuvosto suosittelee, että puutteet hallituksen esitysluonnoksen vaikutusarvioissa korjataan ennen hallituksen esityksen antamista.

Lausunnoissa esitetyn johdosta esitystä muutettiin siten, että esityksen perusteluja täsmennettiin vaikutusten arvioinnin osalta. Esityksen perusteluihin liitettiin tarkempi arvio uusille toimijoille koituvista hyödyistä ja lisäarvosta. Maksukiellon piirissä olevia ja sen ulkopuolella olevia palveluja selvennettiin, samoin esityksen suhdetta kasvupalvelulakiin. Ehdotettuun lakiin ei sisällytetty uusia kansallisia edellytyksiä, koska hakijan aiemman toiminnan laatuun liittyvät seikat on mahdollista huomioida osana viranomaisen harkintaa ja myös tarvittaessa liittämällä hyväksymispäätökseen ehtoja.

Valmisteilla olevan kasvupalvelulain on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2020. Eures-asetuksen nojalla Eures-hyväksymisjärjestelmä tulisi olla perustettuna jo 13.5.2018. Kasvupalvelulailla on esityksen kanssa osin samansuuntaisia tavoitteita. Yhteistä se, että molemmissa on tarkoituksena lisätä yhteistyötä yksityisten palveluntarjoajien kanssa. Kasvupalvelulaissa painotus on sopimusperusteisessa yhteistyössä. Eures-hyväksymisjärjestelmä sen sijaan perustuu Eures-asetukseen ja viranomaispäätökseen. Sopimusperusteinen kumppanuus olisi kuitenkin edelleen mahdollista myös Eures-verkostossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

8 Lakiehdotuksen perustelut

1 § Lain tarkoitus. Pykälässä viitattaisiin Eures-asetuksen edellytykseen kansallisen hyväksymisjärjestelmän perustamisesta. Vaikka edellytys hyväksymisjärjestelmän perustamisesta perustuu Eures-asetukseen, perustaminen edellyttää kansallisen lainsäädäntötoimen.

2 § Vastuuviranomainen. Työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä KEHA-keskuksen kanssa on ilmoitettu komissiolle kansalliseksi koordinoititoimistoksi. Koordinointitoimiston rooliin kuuluu Eures-asetuksen mukaan Eures-verkoston toiminnan seuranta, koordinointi ja valvonta muutenkin kuin vain verkostoon hyväksytyjen yksityisten Eures-jäsenten ja -yhteistyökumppaneiden osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö on myös yksi työntekijöiden vapaan liikkuvuuden puitteissa työntekijöille myönnettyjen oikeuksien käyttämistä helpottavista toimenpiteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/54/EU 4 artiklan mukaisista yhdenvertaista kohtelua edistävästä ja unionin työntekijöitä ja heidän perheenjäseniään tukevista elimistä. Siksi olisi luontevaa, että päätöksenteko uusien jäsenten ja yhteistyökumppaneiden hyväksymisestä, hyväksymisen peruuttamisesta sekä toiminnan seurannasta ja valvonnasta kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle.

3 § Hyväksymispäätöksen hakeminen. Tarkoituksena on tehdä hyväksymispäätöksen hakemisesta teknisesti mahdollisimman sujuvaa ja hyödyntää muun muassa sähköistä asiointia. Koska kyse on hallintopäätöksestä, hyväksymispäätöstä olisi haettava kirjallisesti työ- ja elinkeinoministeriöltä. Tästä säädettäisiin *ensimmäisessä momentissa*.

Eures-asetuksen 12 art. 1 kohdan mukaan uudet toimijat osallistuvat Eures-verkostoon niiden tehtävien osalta, joita varten ne ovat verkostoon hakeutuneet ja verkostoon hyväksytty. Siksi *toisessa momentissa* säädettäisiin, että hyväksymispäätöksestä tulee ilmetä, mitä tehtäviä hakijan tarkoituksena on verkostossa hoitaa.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin, että hakemukseen on liitettävä kaikki ne tiedot, joista ilmenevät hakijaorganisaation kyky täyttää Eures-asetuksessa säädetyt edellytykset. Näitä edellytyksiä ovat muun muassa tietojen toimittaminen Eures-portaalia varten, yhteyspisteiden nimeäminen, osallistuminen pyynnöstä tietojen keruuseen, tietojen vaihtoon ja ohjelmakauden, työvoiman vapaan liikkuvuuden mahdollisuuksien aktiivinen edistäminen, Eures-logon

käyttö, yhteiseen tietotekniseen järjestelmään osallistuminen, palvelujen maksullisuutta ja maksuttomuutta koskevien periaatteiden noudattaminen, tukipalveluista tiedottaminen ja perustietojen antaminen Eures-portaalista.

Eures-asetuksen liitteessä I säädetään yhteisistä vähimmäisedellytyksistä tarkemmin. Näitä ovat muun muassa sitoutuminen työelämän normien ja oikeudellisten vaatimusten noudattamiseen, kyky ja osoitetut valmiudet tarjota asetuksessa tarkoitettuja välitys- tai tukipalveluita tai molempia, kyky tarjota palveluita yhden tai useamman helposti saatavilla olevan kanavan ja vähintään verkkosivustonsa kautta, kyky ohjata työntekijät ja työnantajat kääntymään muiden Eures-verkoston toimijoiden puoleen, sitoutuminen noudattamaan teknisiä standardeja ja malleja, organisaatiolla on tehtävien edellyttämät henkilöresurssit ja että organisaatio sitoutuu henkilöstöä koskeviin laatustandardeihin ja rekisteröimään henkilöstön yhteiseen koulutusohjelmaan.

4 § Hyväksymispäätös. Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyisi yksityisen yrityksen tai muun organisaation verkoston jäseneksi tai yhteistyökumppaniksi, kun se on arvioinut hakijaorganisaation täyttävän Eures-asetuksessa säädetty edellytykset.

Eures-asetus antaa lisäksi mahdollisuuden asettaa kansallisia lisäkritereitä. Vaikka esityksen tavoitteena on mahdollisimman yksinkertainen ja sujuva hyväksymisjärjestelmä, olisi tarkoituksenmukaista säätää kahdesta lisäedellytyksestä. Ensinnäkin edellytettäisiin, että hakijaorganisaatiolla on tuloverolain (1535/1992) 13 a §:n mukainen kiinteä toimipaikka Suomessa. Kun yritykselle muodostuu Suomeen kiinteä toimipaikka, yrityksen on annettava Suomeen veroilmoitus ja ilmoitauduttava tarvittaessa työnantajarekisteriin. Vaikka Eures-verkosto on koko Euroopan unionin laajuinen, kunkin jäsenvaltion kansallinen hyväksymisjärjestelmä voi kohdistua vain jäsenvaltion omaan lainkäyttöpiiriin.

Lisäksi hakijaorganisaatiolta ja sen vastuuhenkilöiltä edellytettäisiin aiemman toiminnan moitteettomuutta. Johdonmukaista olisi edellyttää, että hakijaorganisaatioon ei sovelleta mikään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksesta annetun lain (1397/2016) 80 §:ssä tarkoitettua pakollisista poissulkemisperusteista. Näihin sisältyvät muun muassa organisaation vastuuhenkilöiden syyllistyminen eräisiin vakaviin rikoksiin ja se, että organisaatio on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumisensa veroja tai sosiaaliturvamaksuja.

Toisessa momentissa säädettäisiin, että hyväksymispäätös olisi toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikaan. Ulkomailta tai ulkomaille rekrytoitaessa yksityiset työnvälitysyritykset toteuttavat yleensä määräaikaista projektia. On arvioitava, että esimerkiksi voittoa tavoittelemattomat kolmannen sektorin työnvälitystoimijat voisivat olla kiinnostuneita myös pitempiaikaisista tai toistaiseksi voimassa olevista kumppanuuksista Eures-verkostossa. Eures-verkoston verkoston jäsenyys tai yhteistyökumppanuus olisi voimassa hakemuksessa tarkoitetun hankkeen tai toiminnan ajan tai se voisi olla voimassa hakemuksen mukaisesti toistaiseksi siihen saakka, kun jäsen tai yhteistyökumppani täyttää Eures-asetuksessa säädetty edellytykset. Jos määräaikaan hankkeeseen jatkuu suunniteltua pitempään, olisi mahdollista hakea uusi hyväksyntä.

Hyväksymispäätöksen vireille tuloon, käsittelyyn ja muuhun menettelyyn sovellettaisiin hallintolain (434/2003) säännöksiä.

5 § Verkoston jäsenen ja yhteistyökumppanin raportointivelvollisuus. Eures-jäsenen ja yhteistyökumppanin seurannasta ja valvonnasta sekä uusien toimijoiden raportointivelvollisuudesta säädetään Eures-asetuksessa. Pykälässä säädettäisiin raportointivelvollisuuden kohdistumisesta. Verkoston toimijoiden tulisi raportoida toiminnastaan Eures-verkoston jäsenenä työ- ja

elinkeinoministeriölle siten, kun työ- ja elinkeinoministeriö hyväksymispäätöksessään edellyttää. Raportointivelvollisuuden tarkoituksena on mahdollistaa Eures-asetuksen mukainen toiminnan seuranta ja valvonta. Eures-verkoston nykyinen raportointimenettely on varsin yksinkertainen. Myös uusien Eures-toimijoiden raportointivelvollisuudesta on tarkoitus tehdä mahdollisimman kevyt.

6 § Hyväksymispäätöksen peruuttaminen. Hyväksymispäätöksen peruuttamisen edellytyksistä ei ole säädetty Eures-asetuksessa. Eures-verkoston jäsenyys ja yhteistyökumppanuus edellyttävät Eures-asetuksessa säädettyjen edellytysten täyttymistä. Edellytysten täyttymisen arvioi työ- ja elinkeinoministeriö. Eures-asetuksen mukaan ei ole mahdollista toimia Eures-jäsenenä tai -yhteistyökumppanina, elleivät asetuksessa säädetty edellytykset täyty. Myös kahta kansallista lisäedellytystä voidaan pitää olennaisina verkostossa toimimisen edellytyksinä.

Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriö peruuttaisi hyväksymisen, jos verkoston jäsen tai yhteistyökumppani ei enää täytä Eures-asetuksessa tai 4 §:ssä säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä. Hyväksymisen peruuttamisen edellytyksenä kuitenkin olisi, että edellytysten rikkominen olisi olennaista ja että jäsen tai yhteistyökumppani ei ole määräajassa korjannut työ- ja elinkeinoministeriön toteamaa puutetta. Myös peruuttamispäätös on muutoksenhakukelpoinen.

7 § Muutoksenhaku. Muutoksenhakuun sovellettaisiin hallintolainkäyttölain (586/1996) säännöksiä.

8 § Voimaantulo. Eures-asetuksen 11 artiklan 1 kohta edellyttää, että hyväksymisjärjestelmä on oltava valmiina ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään 13 päivään toukokuuta 2018 mennessä. Tarkoituksena on ryhtyä lain voimaantulon edellyttämiin toimenpiteisiin hyvissä ajoin ennen lain voimaantuloa. Näihin toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa tietotekninen ja sähköistä asiointia koskeva sekä henkilöresurseja koskeva valmistautuminen, verkkosivuston ja lomakkeiden valmistelu sekä valmistautuminen tiedottamaan Eures-hyväksymisjärjestelmästä.

9 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan viimeistään 13.5.2018.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki, jolla laajennetaan elinkeinonharjoittamisen mahdollisuuksia työvälistystoimialalla siten, että elinkeinonharjoittamiseen olisi mahdollista myös liittää jäsenyys tai yhteistyökumppanuus Eures-verkostossa. Verkostossa toimivat tällä hetkellä vain julkiset työvoimapalvelut. Toisaalta ehdotettavaan lakiin sisältyy ehtoja ja rajoitteita, jotka liittyvät Eures-verkostossa toimimiseen. Ehdot ja rajoitukset perustuvat Eures-asetukseen. Lisäksi esitykseen sisältyy kaksi kansallista lisäedellytystä. Päätöksen Eures-verkostoon hyväksymisestä tekisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti. Luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät sidotun harkinnan, missä määrin tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti (esim. PeVL 69/2014 vp ja PeVL 13/2014 vp).

Esityksessä ei sinänsä rajoitettaisi elinkeinonharjoittamista työväilytyksen alalla, vaan annettaisiin mahdollisuus laajentaa liiketoimintaa hakeutumalla toimijaksi Eures-verkostoon. Tällaista mahdollisuutta yksityisillä toimijoilla ei aiemmin ole ollut. Esitettävä laki ei siten olisi rajoittava, vaan mahdollistava. Lailla säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyy hakijan verkoston jäseneksi tai yhteistyökumppaniksi, kun se on arvioinut hakijan täyttävän Eures-asetuksessa säädetyt edellytykset. Eures-asetuksessa säädetyt edellytyksiä voidaan pitää perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla täsmällisinä ja tarkkarajaisina.

Kaksi kansallista lisäedellytystä olisi, että hakijalla on tuloverolain 13 a §:n mukainen kiinteä toimipaikka Suomessa ja että hakijaan ei sovellu mikään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksesta annetun lain 80 §:ssä tarkoitetuista pakollisista poissulkemisperusteista. Myös kansalliset lisäedellytykset ja niiden laajuus ilmenevät täsmällisesti ja tarkkarajaisesti mainituista laeista.

Eures-verkoston verkoston jäsenyys tai yhteistyökumppanuus olisi voimassa hakemuksessa tarkoitettun hankkeen tai toiminnan ajan tai se voisi olla voimassa hakemuksen mukaisesti toistaiseksi siihen saakka, kun jäsen tai yhteistyökumppani täyttää Eures-asetuksessa säädetyt edellytykset. Jos määräaikainen hanke jatkuu suunniteltua pitempään, olisi mahdollista hakea uusi hyväksyntä. Jäsenyyden tai yhteistyökumppanuuden kesto ilmenee siten perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti esitetystä laista.

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 65/2014 vp, PeVL 34/2012 vp).

Eures-verkoston jäsenyys ja yhteistyökumppanuus edellyttävät Eures-asetuksessa säädettyjen edellytysten täyttymistä. Edellytysten täyttymisen arvioi työ- ja elinkeinoministeriö. Eures-asetuksen mukaan ei ole mahdollista toimia Eures-jäsenenä tai -yhteistyökumppanina, elleivät asetuksessa säädetyt edellytykset täyty. Myös kahta kansallista lisäedellytystä voidaan pitää olennaisina verkostossa toimimisen edellytyksinä.

Esityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö peruuttaisi hyväksymisen, jos verkoston jäsen tai yhteistyökumppani ei enää täytä Eures-asetuksessa tai 4 §:ssä säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä. Hyväksymisen peruuttamisen edellytyksenä kuitenkin olisi, että jäsen tai yhteistyökumppani ei ole määräajassa korjannut työ- ja elinkeinoministeriön toteamaa puutetta.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Eures-verkoston jäseneksi tai yhteistyökumppaniksi hakevalle ja verkostossa toimivalle on Eures-asetuksesta johtuen asetettu osin merkittäviäkin velvoitteita. Eures-asetuksesta myös johduvat yhteiset vähimmäiskriteerit. Hakijoiden valintaan ja verkostossa toimimisen valvontaan sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Siksi päätöksenteko Eures-jäseneksi tai -yhteistyökumppaniksi hyväksymisestä, hyväksymisen peruuttamisesta ja toiminnan valvonnasta säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi.

Edellä jaksossa 1.2 on kuvattu Eures-verkostoon hyväksyttävien yksityisten toimijoiden tehtäviä. Ne koostuvat lähinnä tietojen toimittamisesta Eures-portaaliin sekä työnhakijoiden ja työnantajien tukipalveluista siinä laajuudessa, kun hyväksymispäätöksessä on edellytetty. Eures-jäsenet ja -yhteistyökumppanit eivät tee päätöksiä kenenkään oikeuksista ja velvollisuuksista eivätkä ne esimerkiksi voi kieltäytyä Eures-asetuksen mukaisten tukipalvelujen antamisesta. Verkostoon hyväksytyjen yksityisten toimijoiden toiminta Eures-verkostossa ei siten ole PL 124 §:n mukaista julkisen hallintotehtävän hoitamista.

Esitys voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään menettelystä yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymiseksi työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi.

Hyväksymismenettelyn perustamista edellytetään työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/589, jäljempänä *Eures-asetus*.

2 §

Vastuuviranomainen

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä Eures-verkoston jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ja valvoo verkoston jäsenten ja yhteistyökumppaneiden toimintaa sekä päättää hyväksymisen peruuttamisesta.

3 §

Hyväksymisen hakeminen

Hyväksymistä on haettava kirjallisesti työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Hakemuksesta tulee ilmetä, mitä tehtäviä hakijan on tarkoitus verkostossa hoitaa.

Hakemukseen on liitettävä kaikki ne tiedot, joista ilmenevät hakijan kyky täyttää verkoston jäsenelle tai yhteistyökumppanille Eures-asetuksessa säädetty edellytykset.

4 §

Hyväksymisen edellytykset ja voimassaolo

Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyy hakijan verkoston jäseneksi tai yhteistyökumppaniksi, kun se on arvioinut hakijan täyttävän Eures-asetuksessa säädetty edellytykset. Lisäksi hyväksymisen edellytyksenä on, että

- 1) hakijalla on tuloverolain (1535/1992) 13 a §:n mukainen kiinteä toimipaikka Suomessa;
- 2) hakijaan ei sovellu mikään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksesta annetun lain (1397/2016) 80 §:ssä tarkoitetuista pakollisista poissulkemisperusteista.

Verkoston jäsenyys tai yhteistyökumppanuus on voimassa hakemuksessa tarkoitetun hankkeen tai toiminnan ajan tai se voi olla voimassa hakemuksen mukaisesti toistaiseksi siihen saakka, kun jäsen tai yhteistyökumppani täyttää Eures-asetuksessa säädetyt edellytykset.

5 §

Verkoston jäsenen ja yhteistyökumppanin raportointivelvollisuus

Verkoston jäsenen ja yhteistyökumppanin tulee raportoida toiminnastaan verkoston jäsenenä tai yhteistyökumppanina työ- ja elinkeinoministeriölle siten kuin ministeriö hyväksymispäätöksessään edellyttää. Raportointi toimii pohjana 2 §:ssä tarkoitetulle seurannalle ja valvonnalle.

6 §

Hyväksymisen peruuttaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö peruuttaa hyväksymisen, jos verkoston jäsen tai yhteistyökumppani olennaisella tavalla rikkoo Eures-asetuksessa tai 4 §:ssä säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä. Peruuttamisen edellytyksenä on, että jäsen tai yhteistyökumppani ei ole määräajassa korjannut työ- ja elinkeinoministeriön toteamaa puutetta.

7 §

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 11 päivänä tammikuuta 2018

Pääministeri

HE 196/2017 vp

Juha Sipilä

Työministeri Jari Lindström